

Ю. О. Федорук

*студ. II курсу магістратури економіко-правового факультету ОНУ імені І.І. Мечникова
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Т. В. Степанова

СПРАВИ, ЯКІ РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ ГОСПОДАРСЬКИМ СУДОМ ЗА ПРАВИЛАМИ СПРОЩЕНОГО ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Чинна редакція Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України) передбачає дві форми господарського судочинства: наказне провадження і позовне провадження (загальне та спрощене) [1, ст. 12].

Справи, які віднесені до юрисдикції господарських судів, розглядаються судом в одній із зазначених форм судочинства в залежності від суті спору та своїх особливостей.

Проаналізувавши положення статті 12 ГПК України, можна надати загальну класифікацію справ у господарському процесі:

1) справи про стягнення грошових сум незначного розміру, щодо яких відсутній спір або про його наявність заявнику невідомо (підлягають розгляду в порядку наказного провадження);

2) малозначні справи;

3) справи незначної складності;

4) справи, для яких пріоритетним є швидке вирішення;

5) справи, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні (розглядаються в порядку позовного загального провадження).

Справи, зазначені в п. 2–4, розглядаються судами за правилами спрощеного позовного провадження.

При цьому віднесення справи до однієї із вказаних категорій є досить проблемним питанням через відсутність законодавчого врегулювання його окремих аспектів.

Так, наприклад, ГПК України не надає визначення або ознаки поняття «справи незначної складності», хоча і виділяє їх в окрему категорію справ.

Окрім того, незрозумілою є й такий вид справ, як «справи, для яких пріоритетним є швидке вирішення».

І якщо в першому випадку господарське процесуальне законодавство потребує внесення до нього змін з метою доопрацювання такого недоліку, то в другому випадку слід приділити увагу ще й визначенню самої категорії справ.

На нашу думку, формулювання «справи, для яких пріоритетним є швидке вирішення» є вкрай невдалим, адже, по-перше, особи, справа яких розглядається судом, завжди заінтересовані в її швидкому вирішенні, а по-друге, і заявник, і відповідач по справі завжди очікують від судового процесу не лише його швидкості, а й винесення законного й обґрунтованого судового рішення.

Вважаємо, що більш доцільним було б таке формулювання: «справи, які потребують першочергового вирішення». При цьому, як вже зазначалося, для того, аби наділити цю категорію справ життєздатністю, необхідно визначити критерії, за наявності яких справа може бути визнана такою.

Малозначні справи – остання категорія справ, які розглядаються господарськими судами в порядку спрощеного позовного провадження. Такими справами є:

1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ:
- які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження (їх перелік наданий в ч. 4 ст. 247 ГПК України);
- справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

При цьому, якщо предмет господарського спору є меншим або дорівнює 100 розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, така справа автоматично підпадає під категорію малозначної справи і розглядається судом в порядку спрощеного позовного провадження.

Якщо ж ціна позову перевищує 100 та не є більшою за 500 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, за умови, що справа не підпадає під дію ч. 4 ст. 247 ГПК України, суд може визнати справу малозначною.

Ініціатива щодо розгляду такої справи за правилами спрощеного позовного провадження належить позивачу, який надає відповідне клопотання у письмовій формі одночасно з поданням позовної заяви або ж зазначає про це в самому позові [1, ст. 249].

У свою чергу, відповідач по справі може надати заперечення проти такого клопотання заявника.

У випадку, якщо сторони дійдуть згоди з цього питання, суд, з урахуванням вимог ч. 3 ст. 247 ГПК України, приймає рішення про розгляд справи за правилами спрощеного позовного провадження.

Таким чином, сторони по справі, враховуючи специфіку спору, можуть обрати оптимальну для вирішення справи форму судочинства.

Так, наприклад, особам більше не потрібно звертатися до суду із заявою, яка розглядатиметься в порядку позовного провадження, якщо між ними відсутні спірні відносини як такі, а сума вимоги не перевищує 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб [1, ст.ст. 12, 148]. Заява про видачу судового наказу розглядається судом протягом п'яти днів з дня її надходження без проведення судового засідання [1, ст. 154]. Такий порядок значно прискорює розгляд справи, економить час та мінімізує грошові витрати сторін.

Аналізуючи норми, що стосуються загального та спрощеного позовного провадження, можна дійти висновку, що фактично визнається презумпція спрощеного позовного провадження. Це вбачається з положень ч. 3 ст. 12 ГПК України, де вказано наступне: «Загальне позовне провадження призначене для розгляду справ, які через складність або інші обставини недоцільно розглядати у спрощеному позовному провадженні».

При цьому, якщо справа вже почала розглядатись в порядку спрощеного позовного провадження, в подальшому суд має право за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи постановити ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження.

Підсумовуючи, зауважимо, що впровадження нової системи форм господарського судочинства носить позитивний характер.

Однак окремі положення ГПК України все ще потребують доопрацювання.

Для того, аби нововведення господарського процесу в сфері форм здійснення судочинства дійсно були ефективними, перш за все необхідно визначитися з такими правовими категоріями, як «справи незначної складності» та «справи, для яких пріоритетним є швидке вирішення».

Список використаної літератури

1. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#n3437>.